

АКРЕДИТАЦІЯ ЯК ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР

Ключові слова: якість вищої освіти, механізми забезпечення якості педагогічної освіти, акредитація, типи акредитації, програмна / інституційна акредитація

Урядові й незалежні професійні інституції у більшості розвинених англomовних країн світу, виконуючи різні функції й обов'язки в галузі професійної підготовки і діяльності вчителів, спрямовують свої зусилля, передусім, на поліпшення якості педагогічної освіти шляхом встановлення стандартних вимог та узгоджених заходів контролю для забезпечення їх виконання. Основним механізмом управління якістю освіти в цілому та педагогічної зокрема, в усьому світі визнано акредитацію освітніх закладів (інституційна) або програм/курікулумів (програмна), за якими здійснюється підготовка майбутніх учителів.

У глосарії ЮНЕСКО «Забезпечення якості та акредитація: глосарій базових термінів і понять» термін «акредитація» визначається як «процес, за допомогою якого (не)урядова або приватна інституція оцінює якість надання освітніх послуг ЗВО в цілому або в межах конкретної освітньої програми з метою формального визнання її відповідності заздалегідь визначеним мінімальним критеріям або стандартам (UNESCO, 2007). Результатом цього процесу є, як правило, присвоєння на підставі позитивного чи негативного рішення певного статусу, визнання/не визнання, або надання ліцензії на здійснення діяльності з обмеженим терміном дії. Акредитація може передбачати первинне і періодичне самооцінювання, а також зовнішню оцінку експертами по галузі. Процес акредитації, зазвичай, реалізується у три етапи:

– перший етап: самооцінювання, що може здійснюватися адміністрацією ЗВО, його керівництвом, викладачами закладу або групою забезпечення освітньої програми, в результаті якого складається звіт щодо відповідності освітнього процесу стандартам та критеріям, визначеним акредитаційною організацією;

– другий етап: ознайомчий візит (віїзд експертної групи) групи експертів, які обрані акредитаційною організацією. Експертна група переглядає надані у звіті самооцінювання докази, відвідує приміщення ЗВО, а також проводить інтерв'ювання академічного й адміністративного персоналу закладу, в результаті чого готує оцінювальний звіт, що містить рекомендації для прийняття рішення акредитаційною організацією;

– третій етап: вивчення Комісією акредитаційної організації фактів, доказів і рекомендацій щодо якості освітнього процесу та/або освітньої програми; підготовка остаточного рішення про результати акредитації; ознайомлення закладу освіти та інших установ за необхідності з рішенням акредитаційної організації (UNESCO, 2007).

Відповідно до мети, функцій та організаційних засад, дослідники виокремлюють сім типів акредитації: 1) добровільна або обов'язкова, 2) ціле /

стандартоорієнтована, 3) за географічним охопленням (субнаціональному, національному, регіональному, міжнародному), 4) як контроль за вищою освітою у державному та приватному секторі, 5) за типом вищої освіти (університетський / неуніверситетський сектор), 6) за предметом аналізу (програмна або інституційна), 7) акредитація дистанційної вищої освіти (Saniya&Martin, 2007). На нашу думку, вони можуть слугувати і критеріями для надання характеристики цьому процесу у крос-культурних дослідженнях із проблеми забезпечення якості педагогічної освіти.

Зауважимо, що у різних країнах, як і в різних галузях вищої освіти, і, навіть, у різних агентствах забезпечення якості використовуються різні визначення поняття «акредитація», а відтак і різне розуміння цілей та завдань цього процесу. У більшості випадків сутність «програмної» акредитації полягає у підтвердженні того, що обсяг, рівень і якість освіти за певною програмою відповідає мінімальним вимогам освітніх стандартів, що визначають обсяг, зміст і рівень навчання та встановлюють показники (критерії) акредитації, які застосовуються у кожному конкретному агентстві, у кожній країні; «програмна акредитація / спеціалізована акредитація» – це офіційна експертиза, що здійснюється уповноваженою інституцією/агентством з метою встановлення відповідності підготовки за цією програмою визначеним агентством вимогам (Council, 2020); акредитація окремої освітньої програми, шляхом визначення дотримання встановлених спеціальною акредитаційною організацією стандартних вимог до освітньої програми та змісту навчального курсу (UNESCO, 2007).

Водночас, у широкому сенсі «інституційна» акредитація потрактовується вченими як: «процес, що передбачає аналіз інституційних процедур щодо забезпечення якості освіти, а також оцінювання умов і заходів щодо досягнення заявлених цілей» (Dey, 2011); «акредитація освітньої установи, включаючи всі її освітні програми, сайти та способи надання освітніх послуг, що спрямовані на забезпечення якості освітніх програм закладу» (UNESCO, 2007).

Таким чином, як правило, будь-який тип акредитації базується на стандартах і є нормативною й організаційною основою освітнього простору (міжнародного, національного, регіонального). Акредитація є найбільш широко застосовуваним механізмом зовнішнього забезпечення якості. Її результат засвідчує конкретний рівень якості надання освітніх послуг відповідно до місії закладу, цілей програми та очікувань від різних зацікавлених сторін, насамперед студентів та роботодавців. У розвинених зарубіжних країнах вона забезпечує такі основні функції: контроль якості як відповідність мінімальним стандартам у вищій педагогічній освіті; підзвітність та прозорість; підвищення якості; сприяння академічній (зовнішній і внутрішній) мобільності студентів – майбутніх учителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Council for Higher Education Accreditation (2020). *About Accreditation*. CHEA (USA). Retrieved from: <https://www.chea.org/about-accreditation>
2. Dey, N. (2011). Quality Assurance and Accreditation in Higher Education in India. *Academic Research International*, 1(1), 104-110.
3. Saniya Bikas C., Martin Michaela. Quality Assurance and the role of Accreditation: an Overview. Report: Higher Education in the World 2007: Accreditation for Quality Assurance: What is a Stake?, 2007. Palgrave MacMillan.

4. UNESCO. (2007). *Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions*. Papers on Higher Education (ed.) Leland Conley Barrows. Bucharest: UNESCO – CEPES.

Бідюк Наталя
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

МІЖКУЛЬТУРНА ОСВІТА ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Ключові слова: міжкультурна освіта, вчитель, діалог культур, крос-культурна підготовка, європейський вимір

Сучасні умови розвитку євроінтеграційних процесів, розширення сфер міжнародної співпраці в мультикультурному суспільстві, нові вимоги до забезпечення міжнародної академічної мобільності студентів, а також сучасні тенденції розвитку педагогічної освіти актуалізують необхідність удосконалення підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до міжкультурної взаємодії. Особливе значення у цьому процесі має визначення статусу іншомовного спілкування як крос-культури, моделювання освітнього процесу на засадах принципу «діалогу культур», забезпечення студентів лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, формування міжкультурних цінностей.

Ключові положення міжкультурної освіти закладені у нормативно-правових документах Європейського союзу, Ради Європи, ЮНЕСКО, Європарламенту та інших міжнародних організацій, які утверджують концептуальні принципи поліетнічності, полікультурності, міжкультурної взаємодії в європейській освіті. Рада Європи прагне покращити якість комунікації між європейцями з різною мовою та культурними цінностями, оскільки це полегшує мобільність та розвиток тісної співпраці. Відповідно стандартизуються певною мірою вимоги до підготовки вчителів іноземних мов і культур. Цілісне сприйняття іншомовної міжкультурної освіти та розвиток її підсистем має важливе значення для розв'язання як локальних або національних педагогічних і соціокультурних завдань, а також глобальних або загальноєвропейських проблем міжкультурної комунікації.

Європейські університети оновлюють зміст професійної підготовки вчителів іноземної мови сучасними курсами (модулями) міжкультурного (крос-культурного) спрямування. Наприклад, «Мова і крос-культурна комунікація» (Ньюкаслський університет), «Бікультуралізм і білінгвізм в освіті» (Лондонський університет), «Міжкультурна освіта і глобалізація» (Батський університет), «Крос-культурна прагматика» (Йоркський університет) «Полікультурна і міжкультурна освіта» (Білостоцький університет), «Міжнародна і міжкультурна комунікація» (Вроцлавський університет), «Культурні відмінності і полікультурність» (Ягеллонський університет) та ін. Очевидно, що їх опанування спрямовано на формування крос-культурної компетентності (крос-дисциплінарні знання; здатність до іншомовної комунікації у різних культурних середовищах; здатність до порівняння й адаптації культурних відмінностей на рівні суспільства, групи і окремої особистості;